

VIDĚNÍ KRÁLE BELŠASARA

Převod materiálu

Titulka Ondřej

Pořadí v lekci

33

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 72,1 Šalomounův. Bože, předej své soudy králi a svou spravedlnost královskému synu,

2 aby obhajoval tvůj lid spravedlivě a tvé ponížené podle práva.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Da 5,1-7

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- Přibíh nám ukazuje, jak se chová pohanský král v situaci ohrožení. Nepřátelé jsou již před branami města (v.30). Král věděl, že obležené město dlouho nevydrží a rozhoduje se o bytí nebo nebytí jeho samého. Chce vyprovokovat zásah babylonských bohů (jsou zde vyjmenovávání v.4), proto pořádá hostinu. Očekává jejich zázračný zásah. Připomíná jim jejich slavná vítězství nad nepřáteli – proto hodovníci užívají bohoslužebné nádoby poražených národů (v.2). Vidění se dostaví, ale nerozumí mu ani král ani jeho dvorští mudrci a vykladači (v.8). Danielova zvěst není výkladem vzdělanějšího znalce "křížovek a rébusů", ale zvěstuje to, co má slyšet pyšný vládce (v.22nn). Král je vinen a nezaslouží si dál vládnout. Mohl si vzít ponaučení z přibíhu svého předchůdce (v.18). Proto žte a slyší slovo soudu: mené, mené, tekeli ú-parsín (seřteno, seřteno, zváženo a rozděláno). Na potvrzení pravdivosti Danielova výkladu, je připojena zpráva o dobytí babylonské říše Peršany.

Nehledejme za přibíhem kronikářsky přesnou zprávu. Babylon byl podle historických pramenů dobyt za vlády krále Nabonida. Vyprávění je modelovým přibíhem o soudu nad nespravedlivým králem a neschopnosti pohanských božstev ochránit kohokoliv (v.23).

- *neponížil jsi své srdce* - Pýcha a zneužití moci je pokušením pro každého krále, i pro toho, jehož otec byl kvůli pyšnému srdci a zneužití moci zbaven dožasně svého úřadu (v.17-22). Belšasar je zváženo a odsouzen Bohem kvůli "neponíženému srdci". Jako v Izraeli platil zákon pro krále (Dt 17), tak pro pohanského krále platí Boží věle (v.18), a tedy i soud.

Jde o soud nad králem, který sám sebe zbožnil (v.23). Daniel je pozván díky odvážné intervenci královny, která se nezúčastnila slavnostního obědu (v.9). - v takové situaci má zaznít "prorocké slovo".

-*Daniel je odmítnut* (v.29), jak bylo králem Belšasarem předslíbeno (v.7), i když výklad nápisu je pro Belšasara nepřiznivý. Obdarování Daniele není poslední královské gesto. Spíše naznačuje, že uznává slovo proroka jako pravdivé. Přijímá soud.

2. úskalí textu:

- neměli bychom označovat krále za rozmařilého hodovníka, spíše než o nějakou pitku nebo slavnostní tabuli šlo o náboženskou slavnost. Král chtěl ještě v poslední chvíli vyprovokovat babylonské bohy k zásahu - k záchraně.

- kritiku pýchy babylonského krále zaznívající prostřednictvím Danielova výkladu bychom neměli pochopit jako zásadní odsouzení královské instituce, popř. jakékoli vlády pohanské. Izraelští panovníci podléhali stejnému pokušení, (podobně křesťanští králové z "Boží milosti"). I reformátoři předpokládají, že vrchnost nebude vyléna z mocenských neduhů tím, že se stane křesťanskou (M.Luther, O svetské vrchnosti, Heršpice 1993, Eman; J.S.Trojan, Moc víry a víra v moc, Praha 1993, Oikúmené aj.).

- **rozluštění nápisu:** nejde o tajemnou, magickou formuli, která mocně zapůsobí na kteréhokoli vladaře. Nejedná se ani o rébus, který by dnes rozluštil každý vzdělanější křesťan. Danielův výklad je závažný a správný - shoduje se se zvěstí proroka. Ti také byli osloveni Bohem (viz např. slovo Micheášovo králi Achabovi - IKr 22). Měli bychom zdůraznit, že slovu soudu rozumí zejména Boží lid. Mezi těmito lidmi se najde někdo, kdo přijme Boží povolání a pak odváží zvést soud i králi.

3. metodické pokyny k obrázku

Důležité: Nezapomeňte si zajistit mléko a svíčku! Nápis mlékem napište s dýmkami na zátku. Potom jim přibíh vyprávíte, jako vysvětlení toho, co právě udělaly. (Mléko mezitím zaschne.) Po vyprávění zkuste listy zahřát, zda se nápis také objeví. Listy potom děti mohou vzít do shromáždění a zeptat se dospělých, zda vědí, co ten nápis znamená.

4. pomůcky:

Kniha rébusů a hádanek.

5. motivace uvedení do příběhu:

- motivace pro mladší a střední školní věk: - zeptejte se dětí, zda znají nějakou "hodně těžkou" hádanku. Až vám ji řeknou, vyprávíte jim o králi Belšasarovi

- motivace pro starší školní věk: Zeptejte se dětí, jak je rodiče doma trestají – jestli se třeba za trest nesmí dívat na televizi, dostanou pár facek... Zeptejte se pak, kdo má právo trestat rodiče, učitele, editely, prezidenta, krále? Jak by potrestali nespravedlivého krále? A po vyprávění srovnají své návrhy trestů s tím, který nemine krále Belšasara

6. osnovy vyprávění!

a) poznámky pro mladší a střední školní věk

I. Motivace

II. Král Belšasar pořádá slavnost

III. Tajemný nápis

IV. Daniel zv?stuje králi soud

V. Peršané vít?zí nad Belšasarem

b) osnova pro starší školní v?k:

I. Belšasar si chce naklonit babylonské bohy a uspo?ádá pro n? slavnostní ob?ad

II. Tajemný nápis

III. Bezradnému králi poradí královna - povolání Daniele

IV. Daniel zv?stuje králi soud

V. Král Daniele odm??uje podle svého slibu

VI. Peršané vít?zí, Belšasar zabit

VYPRÁV?NÍ

I. PÝCHA A POVÝŠENOST

Jedním z projev? lidského h?íchu je pýcha a povýšenost. Jakmile máme možnost n?komu porou?et, velmi ?asto toho využijeme. Silní kluci ve t?íd? rychle vycítí, kdo je slabší, a za?nou toho zneužívat. Také v rodinách n?kdy p?evažuje povýšenost a hrubiánství. Jenže Pán B?h si p?eje jiné vztahy mezi lidmi, máme se mít rádi. A i tam, kde n?kdo musí rozhodovat, ukládat povinnosti a dávat úkoly, má tak ?init bez pýchy a povýšenosti.

Pýše a povýšenosti ?asto propadaly i celé národy. Egypt zotro?oval Izraele, Asýrie dobyla Sama?í a celý severní Izrael, Babylónská ?íše ovládala zas Asýrii, sama pak podlehla Persii, ?ekové byli ješt? mocn?jší a když pak byl tém?? celý tehdy známý sv?t ?ízen z ?íma, zdálo se, že se to už nem?že zm?nit, že ?ímané nemají konkurenci.

D?jiny však ukazují, že po takové pýše a povýšenosti vždycky p?išel pád. Mocné a pyšné státy d?íve nebo pozd?ji zanikly. A d?je se to stále. Jen pohle?me na poslední století: Britské imperium je dnes jen formalita, rozpínavost Velkon?mecké ?íše Adolfa Hitlera byla potrestána spojenci a nejv?tší ze všech – Sov?tský svaz, o n?mž jsme se u?ili, že prý bude na v??né ?asy, se rozpadl po sedmdesáti letech.

II. HOSPODIN JE PÁNEM I NAD PYŠNÝMI A POVÝŠENÝMI

O jednom takovém zániku lidské pýchy a povýšenosti vypráví prorocká kniha Danielova. Je to p?íb?h z doby, kdy Boží lid musel žít v Babylón?; daleko od své zem?, od svých prorockých škol a zcela bez chrámu. Ten úpln? zni?il král Nebúkadnesar. Možná si n?kdo myslel, že za takových podmínek (v cizí zemi a bez chrámu) Hospodin, B?h Izraele, ztratil všechnu moc a nem?že prosazovat svou v?li. Možná si to po desítiletích, prožitých v zajetí, za?ali myslet i n?kte?í Izraelci. Už brzo se však m?li p?esvd?it, že Pán B?h neztratil nic ze své moci. On je a z?stává Pánem nejen nad Izraelem, ale i nad všemi národy. On si umí poradit i s nejv?tší pýchou. P?es to všechno, v jak b?dném postavení se nyní nachází jeho lid, Hospodinova v

Že platí. Co on rozhodne, to se uskuteční. Teď to mají poznat i pyšní vládcové Babylóna.

III. PÝCHA A POVÝŠENOST KRÁLE BELŠASARA

Král Belšasar ve své pýše a neodpovědnosti ztrácel své velké království pod rukama. Nebyl schopen vládnout říši, kterou zdědil. Pýcha a povýšenost ho zbavila soudnosti a moudrosti. Stalo se, že nepřátelská vojska už přitáhla před město Babylón, Belšasar se však nesnažil ani bránit ani vyjednávat. Ve zaslepené pýše byl přesvědčen, že babylónští bohové jeho říši ochrání. Aby tuto svoji falešnou jistotu dal všem lidem najevo, rozhodl se uspořádat velkolepou hostinu a při ní namyšlenou pohledku úspěchů babylónských bohů. Touto hostinou chtěl zapůsobit i na ostatní důležité osobnosti svého království. Všichni měli být upokojeni, že zemi žádné nebezpečí nehrozí.

Tisíc lidí sedělo v hodovní síni, když král nechal přinést také vci uloupené z jeruzalémského chrámu, zlaté a stříbrné nádoby určené k bohoslužbám. Jako by chtěl všem povědět: tohle byl nějaký Bůh, ten Hospodin Izraele, a hleďte, i toho mám teď na skladě. Zde je důkaz, že přemůžeme každého. Jsme nejvyšší, nejmocnější a všechny bohy máme pod palcem, nic se nám nemůže stát. Pijte a buďte klidní.

IV. PÝCHA A POVÝŠENOST JE V KONCÍCH

A teď to přišlo! Král zbledl a rozklepala se mu kolena. Stalo se něco, co nečekal. Až do této chvíle měl celé divadlo ve své režii, po připomínce zničení jeruzalémského chrámu měli všichni nabyt jistoty, že vyhrají i tentokrát. A teď tohle! Kdosi jiný se mu naboural do jeho scénáře.

Co se stalo? Na protilehlé straně uviděl král ruku, která psala nápis, a tu zprávu teď mohli vidět a číst všichni! Nikdo tomu však nerozuměl. Trochu to vypadalo jako útržek nějakého úředního dokladu. Co to jen má znamenat? Hned byli povoláni mudrci a hvězdopřevodci, aby nápis vysvětlili. Byla jim slíbena velká odměna, žádný z nich však nedokázal povědět, co nápis znamená. Zlověstnost chvíle se zvyšovala. Strach a napětí rostlo.

Ale pak se přece objevil někdo, kdo moudře poradil. Královna matka. Nebyla s nimi na hostině, nesdílela divadelní nadšení a také si pamatovala zkušenosti dřívějších panovníků. Pokud sis, králi, zaal s Hospodinem, Bohem jeruzalémského chrámu, pak ti nejspíš odpovědl, řekl. Je tu v paláci jeden moudrý muž, který mu slouží. Jmenuje se Daniel. Toho povol, on ti sdělí, co ten nápis znamená.

V. BOŽÍ POSELSTVÍ PRO PYŠNÉHO A POVÝŠENÉHO KRÁLE

Hned přivedli Daniele a král mu slíbil vysokou odměnu, když nápis vysvětlí. Daniel odměnu odmítl. Nepotřeboval bohatství a babylónské počty. Záhadný nápis však vyloží, protože to je zpráva pyšnému králi Belšasarovi od samého Hospodina. Jako poslušný Boží služebník králi přesně vysvětlí, co Boží slova znamenají. Byť by to byla zpráva nepřijemná. Zato je ale pravdivá.

Králi, i tvůj otec Nebúkadnesar musel nakonec uznat, že Hospodin má moc nad královstvími i nad králi. Hospodin může komukoli království nechat, může je komukoli i vzít. Tys zůstal pyšný a povýšený, dokonce ses holedbal svým vítězstvím nad jeruzalémským chrámem, jako by to znamenalo, že ti Hospodin, Bůh Izraele, musí sloužit. Proto teď nyní stihne trest. Tímto nápisem nad tebou a tvým královstvím vyhlašuje Hospodin rozsudek.

Pak Daniel přečet slova na zdi a vysvětlil jejich význam: Mene, mene znamená: sešel jsem a dal jsem si záležet. Tekel znamená: zvážil jsem, máš-li nějakou hodnotu. Uparsín znamená výsledek: rozdělují. Běh sešel dny tvého králování, zvážil a posoudil tvůj život. Tvé království se rozpadne, rozdělí se mezi Peršany a Médy. Drsné, ale pravdivé slovo Božího soudu. - Ještě té noci nepřátelé vnikli do města, král byl zabit a pyšná babylónská věž se rozpadla.

VI. HOSPODIN SOUDÍ I VYSSVOBOZUJE STÁLE

Lid izraelský, rozptýlený v zajetí, si rád připomínal, že Hospodin Běh neztratil nic ze své moci. Vyznávali, že opět vlastně zakusili Boží vysvobození. Sami ještě žádnou změnu nepoznali, ale už samotný pád Babylóna byl pro ně dokladem Boží slávy a počátkem jejich vysvobození. A příklad moudrého a odvážného Daniela jim zůstal tak významný, že si připomínali už napořád; zejména tehdy, když jim bylo zle.

Naším úkolem není vyhrožovat lidem Božím soudem, že je Pán Běh určitě potrestá. Máme ale vědět, že Boží slovo platí vždycky, všude a pro všechny a my je máme jen poctivě říkat a kázat. Tak jako to dělal Daniel, kterému proto zařekli prorok.

MODLITBA

Hospodine, i my malí a bezvýznamní lidé dovedeme být domýšliví, rádi se povyšujeme nad druhé a především ti často vzdorujeme a chceme se bez tebe obejít. Prosíme tě, pomoz nám, abychom se dali vést napomenout tvým Slovem. Přimlouváme se u tebe za všechny, kdo jsou zaslepeni pýchou a nevidí, že tak přispívají záhubu sobě i jiným. Otevři jim oči. Smiluj se a zabrať válkám a nesmírnému utrpení, které přispívá lidská zpuštěnost. Pro Pána Ježíše Krista tě prosíme. Amen

7. podněty pro rozhovor

- ať děti jmenují příklady pyšného jednání.
- víte, který král dobyl Jeruzalém a kdy to asi bylo?
- bylo Danielovo jednání odvážné?
- je pro soudce těžké vynést rozsudek, nebo také potřebuje k vynesení rozsudku odvahu?
- znáte nějakého vladaře, který nebyl pyšný? Nebo se takoví vyskytují jen v pohádkách?
- jak se bráníme dnes proti pyšným a nespravedlivým vladařům? Také tak jako v Izraeli autor knihy Daniel, že píšeme a vyzýváme je k "ponížení srdce"?
- Znáte nějaký rébus, který se zatím nikomu na světě nepodařilo rozluštit?

Odkaz na pracovní list

[33 Vidění krále Belšasara](#)

Odkaz na píseň

[Ten obraz zlatý, obraz se k nebi tyží](#)
[Sem pohle?, Bože, z nebes svých \(EZ418\)](#)

[Neskládejte v mocných naději](#)

[Kdo to tam na ze? začal psát \(SV150\)](#)

[Bu? všle tvá, bu? všle tvoje všude tam](#)

Cílová skupina

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[Daniel 5,1–30](#)